

POPRASK V SOCIÁLNĚ

System
financování
péče o staré
a potřebné
je zralý
na velký třesk.
Jinak se stát
nedoplatí

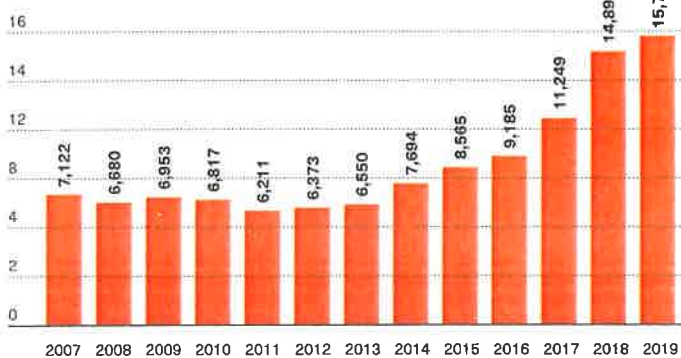

JAK SE V ČESKU FINANCUJÍ SOCIÁLNÍ SLUŽBY

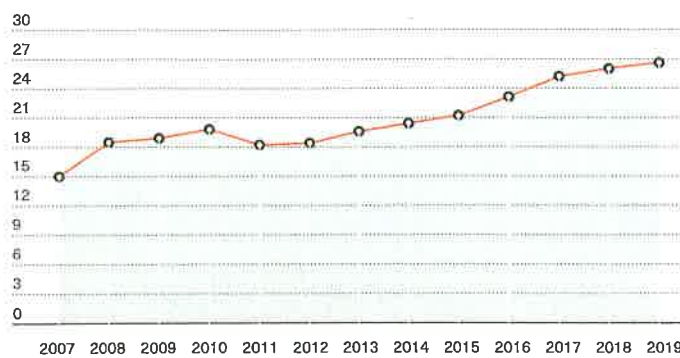
Objemy dotací ze státního rozpočtu na sociální služby

(v mld. Kč)

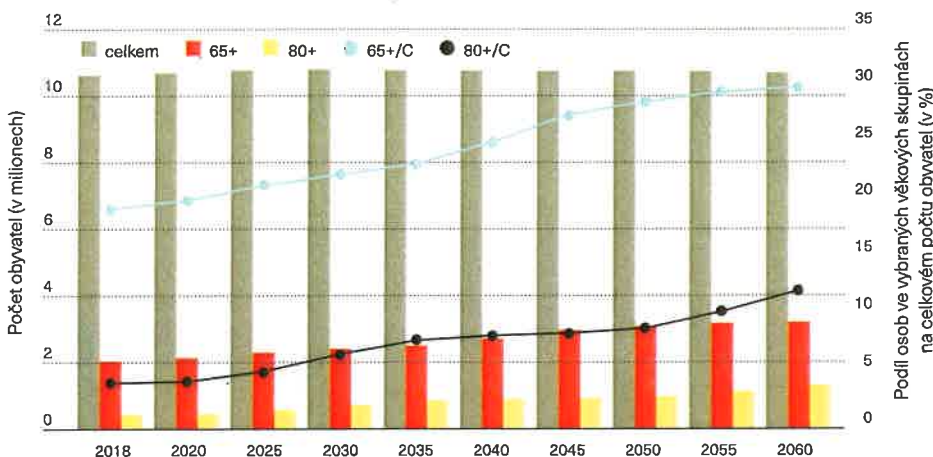

Výdaje státního rozpočtu na příspěvek na péči

(v mld. Kč)

Projekce vývoje obyvatelstva a vybraných seniorských kategorií

Kolik kdo dává (v mld. Kč)

Celkové náklady na sociální služby dosáhly v roce 2017 56,37 miliardy korun. Jejich struktura byla následující:

Veřejné výdaje

Příspěvek na péči	25,2
Dotace	11,25
Příspěvky a dotace z územních rozpočtů	6,78
Úhrady zdravotních pojišťoven	1,97
Ostatní veřejné výdaje	1,01

46,21

Úhrady uživatelů

8,14

Další zdroje

2,02

ZDROJ: VÝZKUMNÝ ÚSTAV PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, MPSV

Hana Boříková
borikova@mf.cz

Aktuální spor o dofinancování sociálních služeb je obzvláště tvrdý. Zdá se, že jejich poskytovatelům v pobytových zařízeních, v ambulantních a terénních službách – je jich celkem 2150 – došla trpělivost s letitým handrkováním se státem, z čeho a jak se služby doplatí, když státní rozpočet tuto kolonku notoricky podstřeluje. Letos je to o to pikantnější, že vláda dala poskytovatelům silný argument – svým nařízením zvedla zaměstnancům v sociálních službách platy, ale už na jejich dorovnání krajům neposlala peníze v plné výši. A ty vzkázaly vládě: Buď pošlete dvě miliardy navíc, nebo se bude propouštět a vy ohrozíte seniory, lidi v nouzi a bezprizorní děti.

Přetahovaná mezi **ministrými sociálních věcí Janou Maláčovou** a kraji spolu s Asociací poskytovatelů sociálních

služeb, následně medializované přestřelky mezi Maláčovou a ministryní financí Alenou Schillerovou o tom, kde ty peníze navíc „najít“, nicméně jasně ukázaly, že celý systém financování je zralý na změnu. A především na vytvoření koncepce, jak dál. Stárnutí populace a s tím spojený hlad po těchto službách je neoddiskutovatelný a erár lije do systémů další a další miliardy, přesto to nestačí.

Našly, nenašly naše ministryně?

Maláčová se Schillerovou nakonec vyjednaly kompromis. MPSV pošle ze svých zdrojů půl miliardy, stejnou sumu našly finance a zhruba 1,5 miliardy zajistí dotační programy. Jenomže kýžený smír nepřišel. Není totiž jasné, jestli to bude stačit. „Kraje budou pokračovat v individuálních projektech. Podle mého názoru se jim do konce roku může podařit dočerpat půl miliardy korun, jenže potřeba je miliarda. My budeme zjišťovat, co to znamená pro jednotlivé poskytovatele,“ říká Jiří Horecký, prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb (APSS). Vláda se nicméně

usnesla, že se už k dofinancování sociálních služeb nebude vracet. Z návrhu rozpočtu na příští rok je navíc patrné, že resort má mít vyčleňenou pro sociální služby na příští rok stejnou sumu jako letos – 15,7 miliardy korun. Suma je to sice nejvyšší za posledních deset let – od roku 2007 vzrostla ze 7,1 miliardy, tedy téměř o 7,6 miliardy – nicméně se ukazuje, že nestačí.

Záruku, že se příští rok situace nebude opakovat, nedávají zatím ani kroky resortu do budoucna, který připravuje novelu měnící financování sociálních služeb. Ta má napevno stanovit podíl peněz, který bude alokovat stát (85 procent), kraje (deset procent) a obce (pět procent). Ten

víceméně odpovídá současnosti, problémem je spíše suma. „MPSV nyní navrhuje, aby se dotace na sociální služby staly mandatorním výdajem a byly přiděleny na tříleté období, s čímž lze jen souhlasit. To by mohlo přinést zařízením jistotu financování, po které už roky volají. Náklady ovšem výrazně rostou a současný systém financování na to neumí reagovat a stát se v této věci nikdy nechoval odpovědně,“ reaguje Horecký. Změny by tak jako tak měly platit až za dva roky.

Zatím je také ve hře zvýšení maximálních plateb za ubytování a stravování v sociálních službách. Pokud by platilo od října, jen letos by přineslo dodatečných 50 milionů korun zdrojů, v příštím roce až půl miliardy korun. Zdá se ale, že MPSV tomu není příliš nakloněno.

Příspěvky letí do nebe

Výdaje státu se ale příští rok výrazně zvýší ve výplatách příspěvku na péči. Ten roste ještě rychleji než výdaje státu na samotné

Takto je to běžné ve většině západoevropských zemí,“ soudí Horecký. A v neposlední řadě bude třeba odstranit bariéry, které brání významnějšímu zapojení soukromého sektoru do tohoto segmentu. Ten v zemích západní Evropy na rozdíl od nás roste, a saturuje tak zvyšující se poptávku.

Stárneme, co s tím?

Do budoucna je sociální péče časovaná bomba. Není tu žádná koncepce ve smyslu plánu rozvoje kapacit a investiční plán,

Dávky a sociální ochrana mají nastupovat až v případě, že si danou službu, kterou prokazatelně potřebují, nemohou dovolit. Takto je to běžné ve většině západoevropských zemí.

sociální služby. V roce 2007 činily výdaje rozpočtu na příspěvek 15 miliard, loni už to bylo 26,6 miliardy. Vzhledem ke zvýšení příspěvku ve třetím a čtvrtém stupni závislosti budou příští rok tyto výdaje už 31 miliard. Příspěvek činí část z celkových zdrojů financování sociálních služeb a je to tak logické. Jenomže ta část je poměrně malá - loni to bylo podle údajů MPSV zhruba 7,5 miliardy korun -, ukazuje se tedy, že jeho příjemci si za něj služby příliš nepožádají. „Problém je, že 75 procent těchto příspěvků není využito na sociální služby a v řadě případů je chápáno spíše jako vylepšení rodinného rozpočtu nebo jako kompenzace zhoršení zdravotního stavu. My jsme jediná země v Evropě, kde je příspěvek vyplácen bez jakékoliv vazby na čerpání sociálních služeb nebo podmínek využití či funkční kontroly. Je třeba jej lépe zacílit,“ podotýká Horecký.

Zároveň bude podle něj nutné zvýšit participaci soukromých osob. Dnes čerpají péči od státu bez ohledu na to, jestli mají dostatek peněz. „Dávky a sociální ochrana mají nastupovat až v případě, že si danou službu, kterou prokazatelně potřebují, nemohou dovolit.

neexistuje plán udržitelnosti sociálních služeb a celková situace financování a dostupnosti sociálních služeb se zhoršuje každým rokem, upozorňují poskytovatelé.

Populace ale stárne - zatímco v roce 2015 tvořili lidé starší 65 let necelou pětinu populace, v roce 2050 by podle prognóz měli přesáhnout třetinu. Česká republika přitom vykazuje už nyní podprůměrný počet lůžek v těchto zařízeních. Ve srovnání s Evropou na tom nejsme moc dobře - například v Belgii připadá 70 lůžek na tisíc obyvatel starších 65 let, v Maďarsku 47,3 a v Česku pouze 41. Na investice je ale v rozpočtu na letošek vyčleněno jen půl miliardy, což při nákladech na vybudování jednoho lůžka - 1,5 milionu až dva miliony korun -, vystačí na 220 lůžek.

Nejde ale jen o budování nových domovů pro seniory nebo domů se zvláštním určením pro lidi trpící demencí. „Naši starostové se s nedostatečnými kapacitami sociálních služeb setkávají dnes a denně. Nejde jen o místa v klasických domovech pro seniory, ale protože chceme seniory zanechat v jejich přirozeném prostředí, jsou potřeba pečovatelské služby či denní stacionáře, kde by se zdravotnický personál kvalitně postaral o starší spoluobčany tak, aby si mohly rodiny, které o ně pečují, odpočinout nebo zařídit jiné potřebné věci,“ zdůrazňuje předseda Svazu měst a obcí České republiky František Lukl.

A v domácí péči právě doutná další spor. Její poskytovatelé se nedohodli s pojišťovnami na výši úhrad, hrozí tak prý, že ve srovnání s nemocnicemi podhodnocené sestry budou odcházet a domácí péči nebude mít kdo poskytovat. ●

